

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 5 від 28 квітня 2023 р.

Голова Приймальної комісії,

Президент університету

Михайло ПОПЛАВСЬКИЙ

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	02 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	025 Музичне мистецтво
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	Музичне мистецтво
Освітній ступінь	Магістр
Основа вступу	НРК6, НРК7

Обговорено і схвалено
на засіданні ради факультету
музичного мистецтва
Протокол № 14 від 07.04.2023 р.

Вступні фахові випробування проводяться у **формі тестування**, до якого входять комплексні питання, що передбачають перевірку теоретичних знань з професійно-орієнтовних дисциплін, спрямованих на формування фахового світогляду і практичних навичок, необхідних для виконання виробничих функцій.

Вступне випробування відбувається у формі тестування, яке складається з 50 тестових питань, кожне з яких має 4 варіанти відповідей, і вартує 2 бали. Абітурієнт повинен продемонструвати:

- знання з історії української, зарубіжної (світової) та сучасної музики;
- знання з музичної психології та педагогіки;
- знання з гармонії та аналізу музичних творів;
- знання з музичної інтерпретації.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

ТЕМА: Музичне мистецтво України від витоків до ХУІІ ст.

Музичне мистецтво на теренах України від найдавніших часів до ІХ ст. Витоки українського музичного мистецтва. Музичне мистецтво первісного родоплемінного суспільства східних слов'ян. Ранні форми музичного мистецтва. Музичний інструментарій. Музичні знахідки Мізинської стоянки. Обрядовий фольклор та його значення для української музичної культури. Український фольклор у творчості сучасних професійних та аматорських колективів.

Історичні умови розвитку культури на теренах України в добу відродження. Музика у Київській Русі. Билинний епос. Менестрельна традиція в українській середньовічній музиці – скоморохи. Роль християнства у розвитку музичної культури України. Духовно-християнська галузь культури. Ранні форми церковного співу. Формування старокиївського церковного співу. Знаменна та кондакарна нотація – різновиди старокиївської безлінійної нотації. Світська галузь культури і роль князівсько-дружинного середовища в її розвитку. Музика в князівсько-дружинному побуті.

Народна творчість – думи та історичні пісні. Інструментарій – кобза, бандура, ліра. Перші іноземні свідчення про український фольклор та його популярність. Музика козацького побуту. Розвиток музичної освіти. Музика у братських школах та колегіумах. Розвиток світського хорового співу. Розквіт церковної монодії. Реформування нотного запису церковної музики – формування лінійної нотації. Київська п'ятилінійна нотація. Книги, що фіксували церковні співи (Обихід, Октоїх, Ірмолог, Стихирар, Пісна і Цвітна Тріодь та ін.). Ірмолой – універсальна рукописна книга, що містила церковні співи різних жанрів. Світська галузь музичної культури. Діяльність музичних цехів.

ТЕМА: Музичне мистецтво України ХУІІ - ХУІІІ ст.

Вплив барокової естетики на українське музичне мистецтво. Музична освіта – роль Києво-Могилянської академії у розвитку музичного мистецтва України. Київська братська та Лаврська школи. Придворна капела та виток музично обдарованих кадрів з України. Діяльність Глухівської школи співу та інструментальної музики. Її роль у розвитку музичного мистецтва України та Росії. Духовні та світські канти – образно-тематичні особливості. Музика в панських маєтках. Кріпосні оркестри. Симфонія невідомого автора 18 ст.

Багатоголоса (партесна) церковна музика. Пам'ятки партесної музики. Автори партесних творів – Симеон Пекалицький, Кавалевич, Колядчин, Лаконек, Чернушчин, Бишовський, Шаваровський, Задовський, Яжевський. Спадщина Миколи Дилецького та Симеона Пекалицького. Види партесного багатоголосся, концертуючий стиль партесної музики, його джерела. Бароківі особливості партесного концертуючого стилю. Граматика мусикійська Миколи Дилецького. Значення праці для розвитку теоретичних основ українського музичного мистецтва. Шкільна драма – жанова специфіка та тематика. Роль музики у шкільній драмі. Роль шкільної драми у розвитку українського музичного театру. Музика побуту – діяльність музичних цехів.

Історичні умови розвитку музичного мистецтва в Україні. Відображення в музичному мистецтві громадсько-політичних подій в Україні. Розвиток української музичної освіти у другій

половині ХУІІІ ст. Діяльність українських музикантів та інших діячів культури в Росії. Українські музиканти у Придворній співацькій капелі і Придворному музичному театрі в Петербурзі – Марко Полторацький, Іван Остапович Хандошкін. Українські музиканти у помісті графів Шереметьєвих – Степан Оникійович Дегтяревський. Українські півчі в Олександрівському монастирі. Герасим Завадовський, Зиновій Козачок. Зміни жанрової системи. Виникнення духовного циклічного хорового концерту. Посилення зв'язку духовної музики зі світським мистецтвом, поява нових жанрів: (опери-серія М. Березовського, Д. Бортнянського, лірико-комічні опери Д. Бортнянського); високопрофесійна інструментальна музика (М.Березовський, Д. Бортнянський, І. Хандошкін), симфонія («Українська симфонія» чеського композитора Е. Ванжури). Розквіт жанру пісня-романс, а також традиційного жанру – кант. Вертеп та зародження ознак української національної опери. Становлення ознак новочасного типу музичної культури: нове ставлення до композиторської власності, переважання авторських творів, зростання ролі світських жанрів, зміни в духовній музиці – посилення її емоційної виразності, яскравіший вияв українських національних рис у професійній музиці та зростання в ній ролі фольклору. Етико-гуманістична спрямованість філософського вчення Григорія Сковороди. Спадщина видатного українського філософа. Сковорода – музикант. Жанр одноголосної пісні. Пісні і канти Г. Сковороди.

Максим Березовський. Творчий портрет Максима Созонтовича Березовського. Особистість, життєвий і творчий шлях композитора. Характеристика творчості. Особливості музичної стилістики. Духовна музика: Літургія, Причасні вірші, Духовні концерти. Духовний концерт «Не отвержи мене во время старости». Опера «Демофонт» та її сучасні постановки. Соната для скрипки і чембало.

Дмитро Бортнянський - життєвий і творчий шлях. Творчий портрет Д.С. Бортнянського. Особистість, життєвий і творчий шлях композитора. Характеристика творчості. Особливості музичної стилістики. Духовна музика. Музично-образний зміст та музична драматургія духовних концертів (тематика словесних текстів; особливості музичної образності, структура концертів). Композиційна будова частин хорового циклу. Особливості музичної стилістики творчої спадщини композитора. Оперна творчість. Оперні-серія на італійські тексти. Оперні на французькі тексти. Інструментальна музика. Клавирні сонати, Концерт для чембало з оркестром. Квінтет до мажор. Концертна симфонія.

Артемій Ведель - життєвий і творчий шлях. Творчий портрет А. Веделя. Особистість, життєвий і творчий шлях композитора. Характеристика творчості. Духовна музика (духовний концерт «Доколе, Господи...»). Особливості музичної стилістики духовних концертів А.Веделя.

ТЕМА: Музичне мистецтво України ХІХ ст.

Історичні умови розвитку українського музичного мистецтва у першій половині ХІХ ст. Фольклористика, систематичне збирання та публікація фольклору. Розвиток жанрів світської музики – пісня-романс, музично-драматичні та інструментальні твори. Стилєві зрушення української музики від класицизму до романтизму. Музично-театральні твори Івана Котляревського «Наталка-Полтавка», «Москаль-чарівник» та Григорія Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці» як витoki становлення українського національного оперного мистецтва. Симфонія невідомого автора. Камерно-інструментальна музика. Олександр Лизогуб – засновник романтизму в українській фортепіанній музиці, продовжувач традицій жанру ноктюрна Фільда та попередник Шопена. Фортепіанна спадщина Данілевського та Йосипа Витвицького.

Історичні особливості розвитку української музичної культури у другій половині ХІХ ст. Інтенсифікація музичного життя. Ігнорування національних особливостей у закладах музичної освіти. Активний розвиток фольклористики та музикознавства. Збирання та видання фольклору: Буковина – Ю. Федькович, С. Воробкевич, Галичина – І. Колесса, Ф. Колесса, С. Людкевич. Винятковий внесок у розвиток фольклористики М. Лисенка. Музична творчість попередників М.Лисенка: Семен Гулак-Артемівський, Михайло Вербицький, Іван Лаврівський, Тимофій Шпаковський, Тимофій Безуглий, Петро Сокальський. Становлення українського оперного мистецтва. Життя та творчість С. Гулака-Артемівського. Опера «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського - зміст та жанрові особливості.

Творча спадщина сучасників М. Лисенка – Петро Ніщинський, Сидір Воробкевич, Анатоль Вахнянин, Михайло Колачевський, Микола Аркас, Віктор Матюк, Остап Нижанківський, Володимир Сокальський, Генріх Топольницький, Денис Січинський.

М. Лисенко. Творчий портрет композитора. Життєвий і творчий шлях. Громадська діяльність. Естетичні засади й загальна характеристика творчості. Педагогіка М. Лисенка та його внесок у розбудову професійної музичної освіти в Україні. Лисенко – фольклорист. Еволюція композиторського методу обробки народних пісень. Стрижневі принципи композитора в роботі з народним матеріалом. Композиційна структура обробок народних пісень. Новаторські риси обробок М. Лисенка - поліфонічне варіювання, «поліфонічне розцвічування» хорових голосів, ладогармонічні особливості. Особливості фортепіанної партії в обробці для голосу з фортепіано.

Камерно-вокальна та хорова музика М. Лисенка. Камерно-вокальна спадщина М. Лисенка – пісні, романси, вокальні ансамблі. Еволюція камерно-вокальної творчості. Новаторство композитора у жанрі камерно-вокальної музики. Пісні і романси на тексти Т. Шевченка. Романси на слова А. Міцкевича та Г. Гейне. Використовувані форми пісень і романсів М. Лисенка. Коло образів камерно-вокальних творів композитора та засоби їх втілення. Вплив М. Лисенка на розвиток камерно-вокального мистецтва ХХ ст. Втілення громадської позиції композитора в його хоровій творчості. Розширення тематики та образності хорових творів в творчості М. Лисенка. Героїчний народний характер, яскрава народна епічна образність хорової спадщини композитора. Багатоманітність хорової лірики. Унікальне втілення національної самобутності. Хори на слова Т. Шевченка та інших авторів. Хорові духовні твори. Релігійний гімнічний хор «Боже великий, єдиний». Хорові поеми М. Лисенка. Хорові твори в романтичних жанрах пісні, мініатюри, поеми, баркароли. Багатогранність лірики – особистісно-психологічної, пейзажної, драматичної. Жанр одночастинної кантати. Риси поеми в жанрі одночастинної кантати М. Лисенка. Романтична пісенність в чотиричастинній кантаті «Радуйся, ниво неполітая». Героїзація жанру хорової пісні, опора на жанр козацьких пісень. Ознаки романтичного стилю в хорових творах М. Лисенка. Зв'язок з народною пісенністю. Особливості хорової фактури, близької до народного багатоголосся.

Опери М. Лисенка. Особливе значення музично-театральної спадщини композитора. Опер, оперета, музика до театральних вистав. Співпраця М. Лисенка та М. Старицького у галузі музично-театрального мистецтва. Витоки музично-театральної творчості М. Лисенка, опора на національну драматургію – вертеп, твори І. Котляревського, С. Гулака-Артемівського. Використання досягнень європейської (великої історико-романтичної) та російської опери ХІХ ст. М. Лисенко – творець моделі національної опери та її жанрових різновидів: історико-героїчна народна драма «Тарас Бульба», лірико-комічна опера «Різдвяна ніч», лірико-фантастична опера «Утоплена», дитяча комічна опера «Коза-дереза» та «Пан Коцький», дитяча фантастична опера «Зима і Весна», комічна опера з сатиричними рисами «Енеїда», камерна лірична опера «Ноктюрн». Найпопулярніша опера композитора – «Наталка Полтавка». Головні принципи композитора у створенні моделі національної опери. Романтичні та реалістичні стильові риси опер М. Лисенка. Типи побудов опер та індивідуальні стильові риси.

Інструментальна музика М. Лисенка. Фортепіанна музика М. Лисенка – сфера найбільших здобутків композитора у галузі інструментального мистецтва. Вплив європейської фортепіанної музики на становлення стилю композитора. Вплив Ліста та Шопена. Індивідуальна своєрідність фортепіанної музики М. Лисенка та націоналізованість сфери фортепіано у спадщині композитора. Фортепіанні твори з яскравою народною образністю та інтонаційністю – фортепіанні мініатюри створені на основі народно-пісенних цитат («Пливе човен води повен», «Без тебе, Олесю», «Ой, зрада карі очі, зрада»). «Українська сюїта у формі старовинних танців на основі народних пісень», дві рапсодії на українські народні теми, «Епічний фрагмент», «Ескіз в дорійському ладі», «Кубанський марш» та «Запорізький марш». Лірико-психологічна стильова лінія романтичного типу.

ТЕМА: Музичне мистецтво України кінця ХІХ - першої половини ХХ ст.

Соціокультурні обставини розвитку українського музичного мистецтва наприкінці ХІХ – початку ХХ-го століття. Боротьба за незалежність перетину століть та її вплив на розвиток музичного мистецтва – національне відродження та його кульмінацій у 20-ті роки ХХ-го ст.

Трагічні 30-ті роки та більшовицька влада – «розстріляне відродження».

Суспільно-громадська функція українського хорового виконавства. Діяльність музичного товариства «Боян», «Союзу співацьких і музичних товариств» (під керівництвом А. Вахнянина) та «Музичного товариства ім. М. Лисенка». Діяльність Олександра Кошиця у справі популяризації української музики у світі. «Галицьке музичне товариство» та його вплив на розвиток музичного мистецтва західної України. Діяльність музичних товариств у 20-ті р. ХХ-го ст. Музичне товариство ім. М. Леонтовича. Усталення нових форм музично-культурної діяльності - відновлення діяльності мандрівних капел. Діяльність хорових колективів – «Думка», «РУХ», «ДУХ». Діяльність Української республіканської капели під керівництвом О. Кошиця. Активний розвиток українського кобзарства. Перша капела кобзарів В. Ємця. Плакатні музичні вистави та жанр масової пісні як компроміс мистецтва з ідеологією.

Видатні українські співаки, які здобули світове важнання на початку ХХ-го ст. – О.Мишуга, С. Крушельницька, М. Менцинський. Розвиток камерно-інструментального виконавства. Фортепіанна музика – концертна діяльність видатних піаністів київської школи – Г. Ходоровського, В. Пухальського, К. Михайлова та ін. Харківська фортепіанна школа – О.Горовіц, Р. Геніко.

Музична освіта в Україні наприкінці ХІХ – в першій половині ХХ ст. Музичні училища, Київська, Одеська та Харківська консерваторії. Інститут історії музики при Львівському університеті. Діяльність видатних музикознавців та фольклористів – Ф. Колеси, С. Людкевича, К.Квітки, Й. Роздольського. Композиторська творчість – домінування національно-романтичного стилю та імпресіоністичні впливи на перетині ХІХ–ХХ ст. Поява «фольклористичного напрямку». Жанр аранжування народних пісень. Дитяча тематика в творчості композиторів. «Сміхова» парадигма та критико-викривальні тенденції в музичному мистецтві.

Становлення сучасної української симфонічної музики у 20–30-ті роки ХХ ст. Розбудова жанрів оркестрової музики у міжвоєнне двадцятиліття. Відкриття оперних театрів у Харкові, Одесі та Києві та розвиток українського музичного театру. Розвиток хорової музики та піднесення духовної музики. Розвиток досліджень духовної музики в академічному осередку Львівської богословської академії за підтримки А. Шептицького.

Діяльність українського емігранського кола. Творчість М. Рославця, Ю. Голишева, А.Лур'є. Зв'язок з Україною видатних діячів світового музичного мистецтва: К. Шимановського, П. Коханського, Б. Гудмана, Г. Нейгауза, О. Браїловського, В. Горовіца.

Кирило Стеценко – продовжувач національного напрямку української музики, започаткованого М. Лисенком. Життєвий та творчий шлях композитора. Громадська (засновник Республіканської капели бандуристів) та релігійна (протоієрей УАПЦ) діяльність. Нащадки композитора у музичному просторі сучасної України (син – композитор і скрипаль Вадим Стеценко та онук – скрипаль Кирило Стеценко). Музично-педагогічна діяльність композитора. Педагогічні принципи композитора. Творча спадщина композитора. Провідні жанри творчості – хорові, вокально-інструментальні та оперні жанри. Традиції та новаторство творчості К.Стеценка.

Микола Леонтович – автор широко відомих хорових обробок українських народних пісень «Щедрик», «Дударик», «Козака несуть», «Ой з-за гори кам'яної». Сценічна доля «Щедрика». Життєвий і творчий шлях композитора. Загадка смерті М. Леонтовича. Творчі здобутки. Хорові мініатюри – обробки українських народних пісень – основна музична спадщина М. Леонтовича. Тематика та художні особливості хорових мініатюр. Педагогічна діяльність композитора. Продовження методологічних принципів свого вчителя Болеслава Яворського – автора теорії ладового ритму. Методика викладання композитора. Виконавська (диригентсько-хорова діяльність). Вшанування пам'яті митця в сучасній Україні.

Яків Степовий – продовжувач традицій М. Лисенка у справі становлення українського національного музичного мистецтва. Життєвий та творчий шлях композитора. Навчання у Петербурзькій консерваторії. Жанрові уподобання композитора – солоспіви, хорові та фортепіанні твори. Я. Степовий – автор збірок для дітей. Викладацька діяльність композитора у Київській консерваторії. Пропагандистська діяльність композитора, популяризація світової класичної музики в Україні.

Станіслав Людкевич – український композитор, музикознавець, фольклорист та педагог. Життєвий та творчий шлях С. Людкевича. Громадська позиція митця. Роль Людкевича у справі

звільнення та реабілітації композитора Василя Барвінського. Творча спадщина композитора. кантата-симфонія «Кавказ» на вірші однойменної поеми Т. Шевченка – найграндіозніший твір композитора. Історія створення та сценічна доля твору. Кантата «Заповіт» С. Людкевича до 120-річчя від дня народження Т. Шевченка. Хорові твори композитора на слова Т. Шевченка, І. Франка, М. Рильського. Обробки народних пісень та солоспіву.

Василь Барвінський – український композитор, піаніст, музичний критик, педагог, диригент та громадський діяч. Походження композитора – рід Барвінських відомий діячами української культури. Життєвий шлях композитора. Творчий спадок. Схильність до мініатюрного й інструментального жанру. Особлива роль фортепіано у творчості композитора. «Українська рапсодія» В. Барвінського. Педагогічна діяльність композитора. Вокальний жанр у творчому спадку композитора. Кантата «Наша пісня, наша туга», нездійснений задум ораторії «Володимир Великий». Глибокий ліризм творчого почерку митця. Арешт, знищення рукописів та заслання В. Барвінського.

Левко Ревуцький – український композитор, педагог, громадський діяч. Продовжувач творчих принципів Лисенка та Леонтовича – нерозривне злиття музичного фольклору з досягненнями гармонічного мислення кінця XIX ст. Збагачення української музики індивідуальними стилістичними знахідками. Вийнятковий композиторський стиль Л.Ревуцького. Загальний тонус творчості – життєстверджуючий настрій, ліризм, стриманість, широта і багатство емоцій. Лірико-епічний та лірико-драматичний ключі відображення дійсності композитором. Життєвий шлях композитора. Періодизація творчості. Творча спадщина. Л.Ревуцький – автор творів великих музичних форм: соната для фортепіано, дві симфонії. Особлива популярність другої симфонії, написаної на теми українських народних пісень. Концерти для фортепіано. Твори менших форм – фортепіанні прелюдії, твори для скрипки і віолончелі з фортепіано. Вокальні твори композитора. Особливе значення кантати «Хустина». Обробки народних пісень для голосу з фортепіано. Особливості фортепіанної партії. Педагогічна діяльність Л. Ревуцького, його зіркові випускники.

Борис Лятошинський – основоположник модернізму в українській класичній музиці. Плеяда видатних випускників композитора – І. Шамо, В. Сильвестров, І. Карабиць, Є.Станкович, О. Канерштейн, М. Полоз. Життєвий та творчий шлях митця. Становлення індивідуального стилю композитора під враженням здобутків А. Шенберга, А. Берга, Б. Бартока, А. Онеггера. Громадська діяльність митця та її роль у розбудові українського професійного музичного мистецтва. Головування Асоціацією сучасної музики при музичному товаристві ім. М. Леонтовича. Хорові та оркестрові твори композитора. Хори на вірші Т. Шевченка. Симфонії Б. Лятошинського. «Увертюра на чотири українські народні теми», опера «Золотий обруч». Кантати – «Урочиста кантата» і «Заповіт». Редагування опери «Енеїда» М. Лисенка. Оркестрування опери «Тарас Бульба».

Віктор Косенко – український композитор, піаніст і педагог. Життєвий шлях. В. Косенко – музичний вундеркінд. Унікальні музичні здібності та європейська музична освіта. Феноменальний піанізм В. Косенка. Творчий спадок композитора – золотий фонд української фортепіанної музики. «Альбом дитячих п'єс» – підручник багатьох поколінь юних піаністів. Поеми, поеми-легенди, сонати та концертні вальси для фортепіано. Симфонічні твори «Героїчна увертюра» та «Молдавська поема».

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ (СВІТОВОЇ) МУЗИКИ

ТЕМА: Світове музичне мистецтво від витоків до ХУІІ ст.

Диференціація понять «музична культура» та «музичне мистецтво». Історична періодизація розвитку музичного мистецтва. Хронологічні межі та головні риси музичної культури Середньовіччя, Ренесансу, Бароко, Класицизму, Романтизму.

Виникнення мистецтв та особливості їх побутування у первісному суспільстві. Музика у первісному суспільстві. Археологічні та етнографічні відомості про музику. Давні форми художньої практики. Первісний синкретизм мистецтв і роль в ньому музичних елементів. Зародження та розвиток музично-образного мислення. Формування елементів музичної виразності. Первісні музичні інструменти – археологічні знахідки стоянки Мізин (Україна,

Чернігівська область). Кістяний оркестр.

Музичне мистецтво стародавньої Греції. Значення античної цивілізації в історії світової музичної культури. Історія виникнення терміну «античне мистецтво». Музика у Давньогрецькій міфології. Джерела відомостей про музичне мистецтво стародавньої Греції. Експресивні та конструктивні види мистецтв Давньої Греції. Триєдина хоря як античне уявлення про неподільну єдність музики, поезії, танцю. Музичне мистецтво Давньої Греції Гомерівський періоду. Творчість аедів і рапсодів. Особливості музики Давньої Греції (сольна, хорова, інструментальна). Жанрові різновиди сольної та хорової лірики Давньої Греції. Музичні інструменти. Піфагор і антична теорія музики. Роль музики у системі виховання стародавньої Греції. Поняття етосу. Художня агональність як характерна особливість музики Давньої Греції. Піфійські ігри.

Музичне мистецтво доби Середньовіччя. Виникнення та значення терміна «середньовіччя». Соціально-історичні обставини розвитку музичного мистецтва в добу Середньовіччя. Антиномічність культури Середньовіччя. Особливості ранньої християнської співацької традиції. Антифонарний і респонсорний спів – різновиди псалмодіювання. Папа Григорій Великий та впорядкування піснеспівів католицького богослужіння у VI ст. н. е. Антифонарній Папи Григорія Великого. Григоріанський хорал. Історичні умови існування усної традиції передавання піснеспівів богослужбової практики. Перші пам'ятки нотованих богослужбових текстів. Особливості нотації в добу Середньовіччя. Невми. Реформа нотації Гвідо Аретинського. Хільдегарда Бінгенська. Органум – історично рання форма європейської багатоголосної музики. Школа Нотр-Дам та її представники – Леонін і Перотін. Мотет. Менестрельна культура як особливий тип середньовічного артистичного професіоналізму у галузі популярної та побутової музики. Народне музичне мистецтво в добу Середньовіччя. Мистецтво вагантів. Світська музика в добу Середньовіччя. Трубадури та формування куртуазного світогляду. Основні жанри лицарської музично-поетичної творчості. Мінезингери.

Музичне мистецтво доби Відродження. Виникнення та значення терміна «відродження». Соціально-історичні обставини розвитку музичного мистецтва в добу Відродження. Суспільно-історичні процеси в Європі у XIV - XVI ст. та їх вплив на розвиток музичного мистецтва. Трактат «Арс Нова» Філіпа де Вітрі (XIV ст.) та його значення для історії європейської музики. Зміни в метро-ритмічній царині професійної музики. Заміна модусної ритміки на мензуральну. Творчість Гійома де Машо. Меса – магістральний жанр епохи. Структура месси. Зародження імітаційної поліфонії та формування норм поліфонії строгого стилю у XV ст. Особливості поліфонічного типу фактури.

Нідерландська (франко-фламандська) композиторська школа та її роль у розвитку західноєвропейської музики доби Відродження. Творчість Гійома Дюфаї, Жіля Беншуа, Йоганеса Окегема, Якоба Обрехта, Жоскена Дебре, Орlando ді Лассо. Жанрові різновиди творчості нідерландських поліфоністів. Музичне виховання в добу Відродження. Метризи.

Музичне мистецтво Італії доби Відродження. Римська поліфонічна школа. «Меса Папи Марчелло» (1555) Джованні Перлуїджі да Палестріни. Її роль у розвитку професійної поліфонічної музики. Венеціанська поліфонічна школа. Засновник – Адріан Вілларт. Найяскравіший представник – Джованні Габріелі. Концертуючий стиль та його значення для подальшого розвитку музичного мистецтва. Жанри італійської побутової музики доби Відродження – фроттола та віланелла та формування гомофонного стилю. Мадригал у творчості Карло Джезуальдо де Веноза. Лютня – музичний інструмент італійської світської культури доби Відродження.

Французька музика доби Відродження. Клеман Жанекен – найвидатніший французький композитор доби Відродження. Шансон у творчості Клемана Жанекена.

Музичне мистецтво Англії, його давні витоки. Багатоголосся в народній музиці. Жанр антема. Самобутній поліфонічний стиль Джона Данстейбла. Розвиток жанру варіацій в музиці для верджинала, лютні, віоли. Творчість Вільяма Берда та Джона Булла.

Музика Німеччини доби Відродження. Мистецтво майстерзінгерів у культурі Німеччини XVI ст. Походження терміну «мейстерзінгер». Соціальне походження та особливості творчості майстерзінгерів. Образ мейстерзінгера Ганса Сакса в опері Р. Вагнера «Нюрнберзькі мейстерзінгери».

Рух реформації та його вплив на музичне мистецтво. Протестантський хорал (Німеччина). Історія створення. Протестантський хорал як головний жанр церковної музики німецького Відродження. Народні духовні та світські пісні як основа музики протестантських хоралів. Мартин Лютер та його роль у розвитку музичної культури Німеччини доби Відродження.

Ораторія – історія появи жанру. Особливості жанру ораторія.

ТЕМА: Світове музичне мистецтво епохи Бароко.

Сучасні тенденції інтерпретації музики епохи Бароко. Історично інформоване виконавство та його адепти. Особливості інструментарію та виконавської практики. Соціальні та історичні передумови розвитку музичного мистецтва в ХУІІ ст. Становлення соціальної ролі композитора та моделі творчості, що існуватиме до перетину ХУІІІ–ХІХ ст. Бароко – історія виникнення стилю. Гомофонія. Особливості гомофонно-гармонічного типу фактури. Взаємодія поліфонічної та гомофонної техніки композиції на перетині ХУІ–ХУІІ ст.

Опера. Роль флорентійської камерати у становленні оперного жанру. Особливості перших опер. Перші опери – драми для музики Якопо Пері і Джуліо Каччіні «Еврідіка». Клаудіо Монтеверді та його опери. Італійські оперні школи Римської оперної школи ХУІІ – початку ХУІІІ століття та їх особливості. Жанрові різновиди італійської опери та їх характеристика. Роль Алессандро Скарлатті у становленні жанру операсерія. Особливості операбуффа. Джованні Баттіста Пергалезі та перша опера-буфф «Служанка-панянка».

Музичний театр в інших національних школах. Особливості розвитку жанру опери в епоху бароко у Франції, Англії та Німеччині.

Клавірна музика у Франції ХУІІ ст. Творчість Франсуа Куперена. Італійська скрипкова музика ХУІІ ст. – жанрова характеристика та видатні композитори. Італійська та Німецька органні школи. Творчість Джакомо Фрескобальді та попередників Й.С. Баха – Самуель Шейдт, Йоганнес Пахельбель, Георг Бьом та Дитрих Букстехуде.

Йоганн Себастьян Бах – життєвий та творчий шлях композитора. Характеристика творчого спадку. Органна та клавірна музика Й.С. Баха. Вокально-інструментальні жанри в творчості Баха. Значення творчості Баха для світового музичного мистецтва.

Георг Фрідріх Гендель – життєвий шлях та творча спадщина композитора. Значення творчості Г.Ф. Генделя для музичної культури Німеччини та Англії ХУІІІ ст. Музика Г.Ф.Генделя у світовому музичному мистецтві. Оперна спадщина композитора. Жанр ораторії в творчості Г.Ф. Генделя. Інструментальна музика.

ТЕМА: Світове музичне мистецтво епохи Класицизму.

Крістоф Вільгельм Глюк – життєвий та творчий шлях. Сутність оперної реформи. Видатні оперні твори композитора. Значення реформаційної діяльності К.В. Глюка для озвитку оперного мистецтва в епоху Класицизму.

Витоки віденського класицизму. Соціальні та історичні передумови розвитку музичного мистецтва в другій половині ХУІІІ ст. Розквіт гомофонного стилю. Висока майстерність письма, досконалість форми, новаторство в оперній і сонатно-симфонічній драматургії. Віденська класична школа другої половини ХУІІІ ст. Філософські засади становлення музичного класицизму. Витоки віденського класицизму в діяльності Мангеймської капели. «Мангеймські симфонії» Яна Стаміци. «Мангеймські манери». Творчість синів Баха. Інструментальні твори К.Ф.Е. Баха як крок до кристалізації класичної сонатної форми.

Сонатно-симфонічний цикл. Становлення і розвиток класичного симфонізму: розробка принципів сонатного розвитку, формування симфонічного циклу, класичного складу оркестру. Сонатно-симфонічний цикл – сутнісна характеристика. Особливості будови сонатно-симфонічного циклу. Особливості сонатного allegro та його місце у сонатно-симфонічному циклі. Тематична будова сонатного allegro: головна, побічна, звязуюча та заключна партії. Тональна будова сонатного allegro. Жанрові різновиди пов'язані з сонатно-симфонічним циклом – сонати, концерти, тріо, квартети, квінтети, симфонії.

Йозеф Гайдн. Періодизація життєвого та творчого шляху. Жанрова характеристика творчості. Еволюція жанру симфонії у творчості композитора. Ораторії Гайдна – їх роль у розвитку світової музичної культури.

Вольфганг Амадєй Моцарт. Портрет композитора – риси характеру, що вплинули на долю та знайшли втілення в музиці композитора. Життєвий та творчий шлях композитора, періодизація творчості. Жанрова характеристика творчого спадку композитора. Реформаторське значення оперної творчості В.А. Моцарта. Ідейний зв'язок з рухом «Буря і натиск». Найвищі оперні досягнення композитора. Еволюція жанру симфонії в творчості композитора. Найвищі досягнення у зазначеному жанрі. Квартети в творчості В.А. Моцарта.

Людвіг ван Бетховен. Соціальні та історичні передумови розвитку музичного мистецтва на перетині ХУІІІ–ХІХ ст. Творчість Л. Бетховена та музика Великої французької революції. Нові риси музичного життя і побуту, демократизація музичної освіти. Нові риси в музичній творчості: революційні, героїчні образи, простота і монументальність стилю. Періодизація життєвого та творчого шляху композитора. Жанрова характеристика творчості. Симфонії Л. Бетховена. Фортепіанні твори та квартети.

ТЕМА: Світове музичне мистецтво епохи Романтизму.

Соціально-історичні обставини розвитку музичного мистецтва у ХІХ ст. Художньо-естетична характеристика романтизму в музиці. Виникнення та основні етапи розвитку романтизму в мистецтві ХІХ ст. Революційно-демократичні рухи – основа розвитку прогресивних напрямів і нових національних шкіл у мистецтві ХІХ ст.

Романтизм в музиці. Музичне мистецтво Австрії та Німеччини ХІХ ст. Пісні Ф. Шуберта у становленні музичного романтизму. Еволюція пісенної творчості Шуберта. Видатні вокальні твори. Цикли пісень. Жанр симфонії в творчості композитора.

Фортепіанна мініатюра в творчості Ф. Мендельсона. Роль Ф. Мендельсона у становленні сучасного диригентського мистецтва. Музично-просвітницька діяльність композитора та вклад у розбудову системи вищої музичної професійної освіти. Жанр концертної програмної увертюри.

Р. Шуман – новий етап німецького романтизму. Музично-критична діяльність Р. Шумана. Фортепіанна музика композитора. Цикли фортепіанних пьес. Камерно-вокальна творчість, цикли пісень. Роль композитора у розвитку музичного мистецтва Німеччини ХІХ ст. та у процесі професійного становлення Й. Брамса.

Й. Брамс – позиція композитора в боротьбі різних тенденцій в музиці другої половини ХІХ ст. Синтез бетховенських і шубертівських традицій в симфонічній творчості. Психологічна інструментальна драма – основа симфонізму Брамса. Особливості драматургії симфоній Й. Брамса.

Німецька романтична опера І-ої половини ХІХ ст. Німецька романтична опера перших десятиліть ХІХ ст. Значення композиторської, виконавської і музично-громадської діяльності К.М. Вебера (1786–1826). Нові оперні жанри у творчості німецьких композитора. Історичне значення опер Р. Вагнера для розвитку світового оперного мистецтва. *Р. Вагнер* – життєвий шлях та характеристика творчості. Еволюція філософських поглядів в теоретичних роботах і операх, становлення принципів оперної драматургії. Новаторство і традиції в оперній творчості Р. Вагнера. Філософськи-символічна трактовка епосу, симфонічні принципи музичної драми. Драматичний розмах, образно-звукове та інтонаційне багатство. Новизна виразних засобів, системи лейтмотивів, роль оркестру. Байрейтський театр. Вплив ідей і новацій композитора на світову музику.

Музичне мистецтво Італії ХІХ ст. Зв'язок романтичного напрямку в італійській музиці з визвольним рухом і його основними періодами.

Дж. Россіні. Оперна творчість композитора. Основні жанри його опер. Демократичний характер творчості. Зв'язок мелодики з традиціями bel canto. Оркестрова майстерність Россіні. Видатні досягнення в жанрі опери.

Оперна творчість Ф. Белліні і національно-визвольний рух в Італії. Гуманістична, патріотична спрямованість, емоційна безпосередність, романтична одухотвореність його творів. Багатство його канталени, що відіграла значущу роль в розвитку ліричного мелосу 19 століття. Видатні досягнення в жанрі опери.

Г. Доницетті – велика оперна спадщина композитора. Характеристика індивідуальних особливостей опер Г. Доницетті. Найвищі досягнення у жанрі опери.

Дж. Верді Життєвий і творчий шлях композитора. Періодизація творчості та досягнення

різних творчих періодів. Традиції та новаторство в операх Дж. Верді. Відмінність художньо-естетичних принципів Дж. Верді та Р. Вагнера. Порівняльна характеристика оперних концепцій композиторів.

Французька музика XIX ст. Соціально-історичний контекст розвитку французької музики XIX ст. Французький музичний театр першої половини XIX ст. Велика опера в творчості Дж.Мейєрбера. Шляхи розвитку музичного театру у другій половині XIX ст. Оперета, *Ж.Оффенбах*. Жанр ліричної опери *Ш. Гуно*. Творчість *Ж. Бізе* та сценічна історія опери «Кармен». Характеристика творчої спадщини композитора.

Г. Берліоз. Видатне значення його диригентської діяльності, «Трактату про інструментовку». Симфонічна музика Г. Берліоза та її значення для розвитку світового симфонізму. Програмність в музиці композитора.

Вихід у XIX ст. на світову арену «молодих» національних музичних шкіл як одне з досягнень романтизму. Характерність національної музики цих країн, музично-історичні традиції, зростання майстерності виконавців і композиторів.

Польська національна композиторська школа XIX ст. Значення фортепіанної музики *Ф.Шопена* для світового музичного мистецтва. *С. Монюшко* – засновник класичної польської опери, кантати, програмної симфонії.

Угорська національна композиторська школа XIX ст. Давні традиції угорської народної музики. Патріотична і національно-визвольна тема у мистецтві Угорщини. Світове значення композиторської, виконавської, громадської та педагогічної діяльності *Ф. Ліста*. Жанрова характеристика творчого спадку. Особливе значення фортепіанної музики Ліста та жанру симфонічної поеми для розвитку світового музичного мистецтва.

Чеська національна композиторська школа XIX ст. Багатство чеської народної музичної творчості, її різні історичні пласти, давні традиції професійної музики. Громадське піднесення 1860-го року. *Б. Сметана* – засновник чеської музичної класики. Жанр симфонічної поеми в творчості композитора. *А. Дворжак* – послідовник Сметани у створенні національної музики. Симфонізація жанрів побутової музики в творчості композитора («Слов'янські танці»). Симфонії Дворжака – вершина чеського симфонізму XIX ст.

Норвезька національна композиторська школа і творчість Е. Гріга. Композиторська, музично-громадська, виконавська діяльність. Фортепіанні і камерно-інструментальні твори, романтична трактовка сонатного циклу. Пісні і романси. Видатне значення музики до драми «Пер Гюнт».

ТЕМА: Світове музичне мистецтво перетину XIX–XX ст.

Стильові тенденції музичного мистецтва пізнього романтизму. Основні історичні та соціальні особливості порубіжжя XIX–XX століть. Символізм і натуралізм як два основних напрями французької та німецької опери, веризм в творчості італійських композиторів *А.Масканьї* та *Р. Леонкавалло*.

Творчість *Густава Малера* – видатного австрійського композитора і диригента, оперного режисера. Відродження бетховенської традиції у симфонізмі Малера, еволюція його симфонізму. Випередження музичного експресіонізму у пізніх творах композитора.

Імпресіонізм у творчості французьких композиторів *К. Дебюссі* та *М. Равеля*. Художньо-естетичні витоки імпресіонізму. Особливості гармонічної мови.

Особливості сторіччя як історико-культурного феномену. Основні художні тенденції епохи. Загальноєвропейська періодизація музично-історичного процесу в XX ст. Світові катаклізми та їх резонація у музичному мистецтві. Процеси зближення культур і вихід неєвропейських цивілізацій в музично-історичний процес XX ст. Жанрова синтезація. Процеси трансформації музичного мислення. Музичні напрями, стилі та композиторські техніки XX ст.

Музична культура Австрії і Німеччини кінця XIX – першої половини XX ст. Від постромантизму до модернізму. Австро-німецький симфонізм рубежу XIX - XX ст. Історичні та соціальні передумови виникнення експресіонізму. Характеристика музичного експресіонізму. Творчість *Ріхарда Штрауса* (1864–1949) – видатного німецького композитора, диригента, суспільно-музичного діяча. Роль класичних та романтичних традицій в його творчості. Дві основні лінії - програмний симфонізм і музичний театр. Еволюція симфонічної творчості від

вістовських традицій (ранні симфонічні поеми «Дон Жуан», «Смерть і просвітлення», «Тиль Уленшпігель») до ускладненості музичної мови в поемах «Так говорив Заратустра», «Дон Кіхот», і трагічним темам останнього періода («Метаморфози»). Видатний оперний спадок композитора у різних жанрах: вплив вагнерівської драматургії в ранніх операх, випередження експресіонізму в «Саломеї» та «Електри», неокласичні тенденції в «Кавалері роз», комедійні, легендарно-міфологічні, історичні, камерні опери. Творчість Р. Штрауса в пісенно-романсовому жанрі.

СУЧАСНА МУЗИКА

ТЕМА: Музичне мистецтво Австрії та Німеччини ХХ-го ст.

Нова віденська школа. Арнольд Шенберг. Портрет композитора, риси характеру, що вплинули на характер творчості. Життєві та історичні події, що знайшли відображення в творчості. Періодизація творчого шляху – тональний, атональний та додекафонний період. Теоретико-естетичні засади творчості. Сильова еволюція творчості. Експресіонізм. Додекафонний метод композиції. Шпрехстіме. Тембромелодія. Образотворче мистецтво в житті композитора. Ставлення до новацій та традицій. Теоретичні праці Шенберга. Моноопера «Очікування».

Альбан Берг. Портрет композитора, риси характеру, що вплинули на характер творчості. Життєві та історичні події, що знайшли відображення в творчості. Роль Шенберга в творчому житті Берга. Сценічна доля опери «Воцтек». Опера «Лулу», концерт «Пам'яті янгола».

Антон Веберн. Портрет композитора, риси характеру, що вплинули на характер творчості. Життєві та історичні події, що знайшли відображення в творчості. Роль Шенберга в творчому житті Вебера. Гранічна економія засобів музичної виразності та лаконізм музики Вебера. Додекафонна техніка композиції в творчості Веберна. Пуантилізм – композиторська техніка Веберна. Зачатки серіалізму в творах композитора. Сценічна доля творів Вебера. Ключові твори: Пасакалія, Багателі, оркестрові п'єси.

Пауль Гіндеміт. Життєвий та творчий шлях. Сильова еволюція творчості. Виконавська кар'єра Гіндеміта (альтист, диригент). Розмах і складність його музичного образу. Бунтарський характер ранньої творчості, риси експресіонізму (опера «Вбивця – надія жінок», «Свята Сусанна»), урбаністичність і гротеск (опера «Туди і назад», «Новини дня»). Ідейний злам творчості в роки нацизму. Опора на національні традиції, риси неокласицизму, звернення до поліфонії. Найкращі твори – симфонія і опера «Художник Матіс», Реквієм, «Симфонічні метаморфози тем Вебера», фортепіанний поліфонічний цикл «Ludustonalis». Своєрідність ладотонального мислення Хіндеміта.

Неокласицизм в інших національних композиторських школах. Італія: Маліп'єро (1882–1973), Респігі (1879–1936), Казелла (1883–1947), Альфано (1876–1954). Іспанія: де Фалья (1876–1946). Англія: Бріттен (1913–1976).

Карл Орф. Своєрідність творчої індивідуальності, демократизм, епічна об'єктивність світовідчуття, простота музично-виражальних засобів. Якісно новий синтез музики і театральнотворчості мистецтва в його творах («Розумниця», «Місяць», «Антигона», «Едип», «Прометей»). Звернення до старовинних німецьких текстів, баварського фольклору в кантаті «Карміна Бурана», до античних сюжетів. Інтерес Орфа до проблем дитячого музичного виховання («Шульверк»).

ТЕМА: Музичне мистецтво Франції ХХ-го ст.

Французька «Шістка». Виникнення французької «шістки» як протиставлення імпресіоністичній витонченості. Вплив ідей Ж. Кокто (1889–1963). Творчість Еріка Саті та його вплив на формування нових музичних течій. Боротьба проти вагнеріанства і імпресіонізму. Балет «Парад» (1917) та його значення в історії французького музичного театру. Новаторство та ексцентричність творів Саті. Творчість Жорж Ортік, Луї Дюрей, Жермен Тайфер – найменш відомих представників «Шістки». Поєднання наївної ексцентріади з нарочитими звуковими складнощами, інтерес до національно-патріотичної проблематики, до різних пластів фольклору. Відмінності творчих індивідуальностей членів «Шістки», що призвели до її розпаду в кінці 1920-х років. *Урбанізм* в творчості композиторів «Шістки». Витоки стилю в творчості італійських композиторів-футуристів початку ХХ ст. – Ф.Б. Прателла, Л. Руссолло.

Даріус Мію. Багатогранна діяльність композитора. Пошуки нових музично-сценічних

форм («Христофор Колумб», «Бик на даху», «Створення світу»), інтенсивна робота у галузі інструментальної, камерної і симфонічної музики. Експерименти в галузі музичної мови. Інтерес Мійо до бразильської народної музики, джазу, народної музики Провансу.

Францис Пуленк. Шлях композитора від ексцентриади ранніх творів до гуманістичних ідей пізньої творчості. Риси неокласицизму, зв'язок з французькою традицією, інтерес до вокальних жанрів – романси, хори, кантати, меси, опери-монодрами. Реалістична виразність вокальної інтонації, поетичність лірики Пуленка.

Артур Онеггер. Еволюція творчості Онеггера від урбаністичних дослідів ранніх років («Pacific 231») до масштабних гуманістичних гостро конфліктних симфонічних концепцій і відновлення монументального ораторіального жанру («Жанна д'Арк на вогні», «Пляска мертвих»).

Олів'є Мессіан. Портрет композитора, моральні та релігійні основи, що визначили характер та зміст творчості. Захоплення (орнітологія), що знайшли відображення в музиці. Роль Католицизму та східної філософії в творчості композитора. Педагогічна діяльність. Теоретичні праці. Ставлення до традиції та новацій. Техніка композиції. Ритм в музиці Мессіана. Лади обмеженої транспозиції. Твори композитора. Квартет «На кінець часу», симфонія «Турангаліла».

ТЕМА: Європейський авангард другої половини ХХ ст.

Карлхайнц Штокхаузен. Творчий шлях. Художньо-естетичні засади творчості. Композиторські техніки. Творчий спадок композитора. Творчий шлях П'єра Булеза. *П'єр Булез* як представник французької музики другої половини ХХ ст. Основні етапи творчого шляху, особливості авторської стилістики. *Луїджі Ноно* – творчий портрет композитора. Роль творчого спадку Шенберга для творчості Ноно. Ноно у спогадах Нурії «Шенберг-Ноно». Комуністична ідеологія як етичний базис художньої концепції композитора. Кантата «Перервана пісня».

Авангардні техніки композиції. Серіалізм – сутність композиторської техніки. Серіалізм в творчості Веберна, роль Веберна для європейського авангарду другої половини ХХ ст. Алеаторика – принцип випадковості та його реалізація в творчості різних композиторів, прихильників техніки. Сонористика в творчості польських композиторів. Пендеревський «Трен пам'яті жертв Херасими». Мікроінтерваліка в творчості Алоїса Хаба. Мікрополіфонія в творчості Дьйордя Лігеті. Конкретна та електронна музика.

ТЕМА: Музичне мистецтво США ХХ - початку ХХІ ст.

Розширення «музичної географії» з кінця ХІХ ст., вихід на світову арену позаєвропейських національних музичних шкіл. Складний конгломерат музичних традицій європейців-імігрантів, колонізувавших країну, негрів-невільників з Африки і традиціями Американського континенту (музичний фольклор індіанців). Своєрідність негритянського фольклору, витори і розвиток джазу. Бурхливий розвиток танцювальних і пісенних жанрів, мюзикл і його специфіка.

Творчість *Чарльза Айваза* (1874–1954). Багатожанровий характер і своєрідність творчості Ч. Айваза. Тяжіння до образів американської дійсності. Втілення побутового пісенного матеріалу у поєднанні з прийомами політонального та атонального письма, поліритмії, полістилістики та інших прийомів, що з'явилися пізніше в арсеналі європейського модернізму (п'єса «Питання, що залишилося без відповіді» та ін.). Особливості найкращих творів Айваза: сонати для фортепіано №2, симфоній №2–4, оркестрових п'єс «Три місця у Новій Англії».

«Американська п'ятірка». Творчість композиторів «Американської п'ятірки» в контексті світової музики др. половини ХХ ст. Основні етапи творчого шляху, особливості творчої стилістики композиторів.

Джон Кейдж та його вплив на європейський авангард другої хвилі. Художньо-естетичні та теоретичні засади творчості. Кейдж і Шенберг. Еволюція техніки композиції Кейджа. Алеаторика. Знаковий твір композитора – «4'33».

ТЕМА: Українське музичне мистецтво другої половини ХХ-го ст.

Українське мистецтво у часи «хрущовської відлиги». Повернення до національної культури. Шістдесятництво та рух за демократизацію держави. Заснування «Музичної України» – видання праць українських авторів. Відкриття концертних залів. Нові колективи виконавців –

Камерний хор ім. Б. Лятошинського, Державна чоловіча хорова капела ім. Л. Ревуцького, Симфонічний оркестр.

Музичне мистецтво 1960-х – початку 1970-х років. Прагнення композиторської молоді до здобутків сучасної європейської музики, радикальний авангардизм. Утвердження творчості українських композиторів у числі найпомітніших представників нової музики Європи та формування основ національного варіанту музичного постмодернізму. Музичне мистецтво середини 70-х – кінця 80-х років ХХ ст. Синтезування досвіду і здобутків вітчизняної та зарубіжної музики другої половини ХХ ст. Оформлення нової національної постмодерної традиції.

«Перебудова» і нова хвиля національно-культурного піднесення. Творчість середньої генерації композиторів: Ю. Знатокова, В. Золотухіна, В. Кирейко, К. і П. Майбороди, І. Шамо. Наступна генерація композиторів: В. Бібік, О. Білаш, Б. Буєвський, Л. Грабовський, В. Губаренко, Л. Дичко, Ю. Іщенко, І. Карабиць, Л. Колодуб, Г. Ляшенко, В. Сильвестров, М. Скорик, Є. Стакович та ін. «Нова фольклорна хвиля».

Валентин Сильвестров. Життєвий і творчий шлях композитора. 1960-ті рр. – Сильвестров та «київські авангардисти». 1970–80-ті рр. – видатний представник українського музичного постмодернізму. Авторський різновид мінімалізму Сильвестрова – «метафорична музика». Жанрова характеристика творчого спадку Сильвестрова. Відсутність в творчості композитора сценічних творів. Симфонії Сильвестрова («Есхатофонія», «Спектри», «Медитація», «Ехе топimentum» та «Метамузика»). Оркестрові твори («Поєма пам'яті Б. Лятошинського», «Гімн»). Хорові та камерні кантати. «Лісова музика» для сопрано, валторни і фортепіано. «Оди солов'ю» для сопрано й камерного оркестру. Духовні твори («Реквієм для Лариси»). Камерно-вокальні твори Сильвестрова («Прості пісні», «Тихі пісні», «Ступені») та камерно-інструментальні (два струнних квартети та «Quartetto piccolo»). Твори для фортепіано («Тріада», «Елегія», «Класична соната», «Старовинна музика», «Дитяча музика», «Кіч-музика», «Проста музика», «Віддалена музика»).

Мирослав Скорик. Життєвий та творчий шлях Мирослава Скорика. Визнання композитора в Україні та за її межами в 60-ті роки ХХ ст. Цикл п'єс «В Карпатах», «Бурлеска», «Блюз для фортепіано», кантати «Весна» і «Людина». «Гуцульський триптих» для симфонічного оркестру. Музика до кінофільму С. Параджанова «Тіні забутих предків». Твори 1970-х років ХХ ст. – «Карпатський концерт» для симфонічного оркестру, партита №5 для фортепіано та №7 для духового квінтету. Педагогічна діяльність М. Скорика, його видатні учні - В. Зубицький, І. Карабиць, О. Вика, І. Небесний, Є. Станкович, Б. Фроляк та ін. Твори 1990-х – 2000-х рр.: перший духовний концерт «Реквієм», опера «Мойсей», поєма-кантата «Гамалія» на слова Т. Шевченка для хору та оркестру. Робота М. Скорика з реставрації та редагування творів класичного музичного спадку: фантазії із Львівської табулатури 16 ст., опер: «На русалчин великдень» М. Леонтовича, «Купало» А. Вахнянина; «Юнацької симфонії» М. Лисенка. М. Скорик – автор загальноновизнаної теорії 12-ти ступеневої діатоніки. Державні нагороди, головування НСКУ та художнє керування «Київ Музик Фест». Значення творчості М. Скорика для розвитку музичного мистецтва України.

Леся Дичко. Леся (Людмила) Василівна Дичко – життєвий та творчий шлях композитора. Творча спадщина композиторки. Неофольклоризм Л. Дичко. Кантата «Червона калина». Досконалість та новації в творчості композиторки. «Чотири пори року», «Сонячне коло», «Привітання життя», Диптих на слова японських поетів. Ораторія «І нарекоша ім'я Київ...», дві православні літургії, хорова опера «Золотослов» та ін. Хорові твори як провідний напрям творчості Л. Дичко. Вокально-симфонічні та симфонічно-хорові композиції – дитяча ораторія-балет «Слава робітничим професіям», опера-ораторія «Різдвяне дійство», «Вертеп» та ін. Поєднання у стилі композиції Л. Дичко найсучасніших засобів виразності з фольклорними ладогармонією та ритмоінтонаціями. Жанрові зіставлення, остинатні прийоми та сонористичні нашарування хорових голосів в творах композиторки як основа авторського стилю.

Євген Станкович. Життєвий та творчий шлях Є. Станковича. Симфонічна творчість композитора в 1970-ті рр. ХХ ст. Симфонієта, чотири симфонії, Фантазія на теми українських, литовських і вірменських народних пісень, дві камерні симфонії, триптих «На верховині». Жанрові уподобання композитора в 1980-ті рр. ХХ ст. – тетральна музика, кіномузика, балетний театр. Фольк-опера «Коли цвіте папороть», балет «Ольга», балет «Прометей». Камерна симфонія

№ 3 – відзнака Міжнародної трибуни композиторів ЮНЕСКО. Музика для балетного театру: фольк-балет «Майська ніч», балет-пастиччо «Ніч перед Різдом», балет «Вікінги». Сценічна доля балетних творів композитора. Громадська позиція митця, що відображена в його вокально-симфонічних творах: «Каддиш-реквієм», «Бабин яр», «Чорна елегія», «Ханука» на теми єврейських пісень; «Панихіда за померлими з голоду». Духовна музика в творчості композитора («Давидові псалми»). Музика Є. Станкович до кінофільмів. Значення громадської діяльності композитора для музичного мистецтва України.

ТЕМА: Сьогодення української академічної музики. Київська, львівська та одеська композиторські школи.

Особливості сучасного композиторського простору України. Відкритість світу та новаціям. Адаптування найновітніших досягнень та переосмислення актуальних естетико-філософських концепцій культури. Духовна традиція у сучасній українській музиці. Оригінальне трактування національних архетипів. Диференційованість та активний пошук неповторності виразу свого авторського задуму властивий сьогоденню української академічної музики. Естетико-стильова палітра музики сучасних українських композиторів. Сучасні композиторські школи України – київська, одеська та львівська. Видатні представники сучасного музичного мистецтва України. Київська композиторська школа – Алла Загайкевич, Олег Безбородько, Олександр Шимко, Святослав Луньов, Вікторія Польова, Іван Небесний, Віталій Вишинський, Людмила Юріна, Ірина Алексійчук. Львівська композиторська школа – Олександр Козаренко, Богдана Фроляк, Богдан Сегін, Остап Мануляк, Любава Сидоренко. Одеська композиторська школа – Вадим Ларчиков, Вадим Ніколаєв.

МУЗИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА

ТЕМА: Художньо-творча діяльність музиканта.

Поняття творчості, творчої діяльності. Художньо-творча діяльність як особливий вид діяльності. Взаємозв'язок та взаємозалежність творчої діяльності музиканта і його творчих якостей. Структурні компоненти художньо-творчої діяльності.

ТЕМА: Музично-творчі здібності в структурі особистості музиканта.

Поняття «здібності», «музично-творчі здібності» музиканта. Структура музично-творчих здібностей. Музично-творчі здібності та особистість музиканта. Взаємозв'язок емоційно-вольової сфери і музично-творчих здібностей у становленні та розвитку особистості музиканта.

ТЕМА: Емоційно-вольова сфера музиканта.

Поняття «емоції», «емоційна сфера» музиканта. Психологічні теорії емоцій. Функції емоційно-чуттєвої сфери музиканта. Емоції в музиці. Моделювання емоцій. Поняття «воля», «вольова сфера». Вольові якості музиканта. Воля та уява. Оптимальний емоційно-вольовий стан музиканта в умовах концертного виступу.

ТЕМА: Увага та відчуття в художньо-творчій діяльності музиканта.

Поняття «увага» в психологічній літературі. Характерні особливості уваги. Увага в діяльності музиканта-виконавця, шляхи її розвитку. Поняття «відчуття» у науковій психологічній літературі. Види відчуттів в діяльності музиканта. Особливості взаємодії відчуттів.

ТЕМА: Музичне мислення та уява.

Поняття «мислення», «музичне мислення». Специфіка музичного мислення та його характеристика. Класифікація видів музичного мислення. Логіка і методи розвитку музичної думки.

ТЕМА: Становлення та розвиток музичної педагогіки в Україні.

Періодизація становлення музичної педагогіки в Україні. Початкова музична освіта в X–XI ст. Провідні напрями музичної освіти в XVI–XIX ст. Музичне, освітянське і культурне життя

ТЕМА: Дидактичні принципи цілісного музично-педагогічного процесу.

Видатні музиканти-педагоги про принципи музичної освіти. Сучасні принципи музичного навчання. Особливості музично-педагогічного процесу на концептуально-моделюючому рівні. Закономірності процесу музичного навчання, що виступають основою того чи іншого принципу музичного навчання. Організація музичного навчання на конструктивно-модулюючому рівні.

ГАРМОНІЯ ТА АНАЛІЗ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

ТЕМА: Принципи гармонізації мелодії і басу.

Гармонізація мелодії і басу як спосіб розкриття гармонічних Методика рішення завдань як система логічних послідовних дій. З'єднання тризвуків і сектакордів кварто-квінтового і секундового співвідношення.

Норми голосоведіння при гармонізації мелодичних стрибків при зміні гармоній. Перевага протилежного й прямого руху двох крайніх голосів до недосконалих консонансів. Неприпустимість прихованих квінт і октав.

ТЕМА: Найважливіші каденційні засоби.

Поняття про період. Найбільш типові структури періоду. Тематична і ладогармонічна побудова періоду. Періоди однотональні і модуляційні.

Функціональний розвиток у періоді. Визначення каденцій. Класифікація каденційних зворотів. Каденції серединні і заключні, їх гармонічний зміст. Каденції автентичні, плагальні, напівавтентичні, напівплагальні, половинні, повні досконалі, повні недосконалі. Використання каденцій у періоді.

Найважливіші каденційні засоби. Кадансовий кварт сектакорд, його біфункціональність та метричне положення.

Акорди субдомінантової групи, що передують кадансовому квартсектакорду. Сектакорд другого ступеню – субдомінанта із секстою. Варіанти розташування і мелодичного положення акорду.

Квінтсектакорд другого ступеню – м'яко дисонуючий акорд субдомінантової групи. Умови застосування цих акордів. Домінантсептакорд у каденції. Переміщення доміантсептакорду. Повний і неповний доміантсептакорд. Голосоведіння при розв'язанні повного й неповного доміантсептакорду в тоніку.

Домінантсептакорд – яскравий представник доміантової групи. Застосування обернень доміантсептакорду в процесі викладу і розвитку музичного матеріалу, що сприяють мелодизації басу. Характеристика обернень доміант септакорду, їх переміщення. Правила розв'язання обернень доміантсептакорду в тоніку. Більш вільне голосоведіння при розв'язанні. Можливість виникнення стрибків, ненормативних подвоень.

Домінантсептакорд із секстою, його походження. Висотне положення сексти у верхньому голосі. Розв'язання доміантсептакорду із секстою в тоніку.

Перервана каденція, її місце розташування в періоді. Перервана каденція як засіб розширення періоду. Голосоведіння при розв'язанні доміантсептакорду в тризвук шостого ступеня.

ТЕМА: Гармонія на основі голосоведіння: прохідні й допоміжні звороти.

Поняття про акорди мелодичного походження, що виникають між функціонально основними акордами на відносно легких долях такту.

Виникнення прохідних акордів на основі плавного руху басу. Співвідношення басу і сопрано. Виникнення співзвуч не терцієвої структури як прохідних.

Прохідні звороти на основі тоніки, субдомінанти, увідного септакорду, септакорду II ступеня. Застосування прохідних зворотів у процесі розвитку.

Виникнення допоміжних акордів на основі витриманого басу. Принципи голосоведіння. Допоміжні звороти до тоніки і доміанти.

Застосування допоміжних зворотів у експозиційних розділах, у половинній каденції як плагального доповнення до періоду.

ТЕМА: Найважливіші побічні септакорди: II₇, VII₇.

Гармонізація мелодії за допомогою найважливіших побічних септакордів та їх обернень, як спосіб подальшого збагачення і розмаїтості гармонічного змісту.

Септакорд другого ступеня – найбільш яскрава гармонія субдомінантової групи.

Обернення септакорду другого ступеня їх застосування в каденціях, усередині побудов, у плагальних доповненнях. Підготовлення септакорду другого ступеня і розв'язання у тоніку і домінантсептакорд. Ускладнення акордів домінантової групи.

Ввідний септакорд – акорд, що концентрує ладову нестійкість. Особлива виразність звучання.

Обернення ввідного септакорду. Підготовлення цього акорду і його обернень акордами тоніки й субдомінанти. Розв'язання септакорду сьомого ступеню і його обернень у тоніку, норми голосоведіння.

Внутрішньофункціональне розв'язання ввідного септакорду і його обернень у домінантсептакорд. Особливості голосоведіння. Метричне положення ввідного септакорду.

ТЕМА: Акорди групи подвійної домінанти.

Акорди подвійної домінанти в каденції, найбільш вживані їх види, що будуються на IV підвищеному й VI ступенях ладу в мажорі та мінорі.

Підготовка акордів групи подвійної домінанти. Акорди субдомінантової групи, що передують появі подвійної домінанти. Особливості голосоведіння при з'єднанні акордів субдомінантової групи з акордами подвійної домінанти. Поняття про «заперечення».

Розв'язання акордів групи подвійної домінанти в D, D7. Застосування акордів групи подвійної домінанти в середині побудови. Акорди тонічної, субдомінантової (рідше домінантової) функцій, що передують появі подвійної домінанти. Перехід подвійної домінанти в дисонуючі акорди домінантової групи, основи голосоведіння. Вживання акордів групи подвійної домінанти в плагальних зворотах при безпосередньому переході їх у тонічну функцію.

ТЕМА: Відхилення й модуляції в тональності I ступеня спорідненості.

Відхилення як короткочасний перехід у нову тональність без каденційного закріплення. Напрямок відхилень, широке використання відхилень у тональності субдомінантової групи.

Відхилення в тональності I ступеня спорідненості: головна тональність, модулюючий акорд, тоніка нової тональності. Види модулюючих акордів. Домінантсептакорд і ввідний септакорд з оберненнями як побічні домінанти. Відхилення через ввідний септакорд у випадку виникнення „заперечення”.

Септакорд II ступеня і його обернення у сполученні з домінантовою гармонією при відхиленні.

Загальний й модулюючий акорди. Сутність модуляційного процесу: показ вихідної тональності, введення загального й модулюючого акордів, каденційне закріплення нової тональності. Модуляції в тональності домінантової і субдомінантової груп.

ТЕМА: Засоби музичної виразності та елементи музичної форми.

Просторово-часові співвідношення в музичному творі. Елементи музичної мови: звуковисотні (мелодія, гармонія, лад, тональність, регістр, тембр); метроритмічні (темп, ритм, агогіка).

Передумови їх виразності і реальне значення в конкретному творі.

Уявлення про основні і побічні засоби, методи їх аналізу. Розвиток і взаємодія засобів музичної виразності.

Жанр і стиль як особливі виражальні засоби в музиці. Цілісність і дискретність музичної форми. Цезура, її головні ознаки. Музична побудова. Мотив як найменша структурна одиниця. Мотиви ямбічні і хореїчні; передумови їх виражальних можливостей.

Пропорційність частин форми. Функції частин у музичній формі. Типи викладу музичного

матеріалу. Принципи розвитку музичної форми. Закон співвідношення типів викладу, принципів розвитку і функцій частин.

Музична фактура і її значення в формі. Форми поліфонічні та гомофонні.

ТЕМА: Прості пісенні форми.

Поняття музичної теми, її виникнення і зміни в процесі історичного розвитку музичного мистецтва. Значення споріднених термінів: тематизм, тематичний матеріал.

Визначення періоду. Межі і масштаби періоду. Період і тема. Найпростіша будова періоду; його складові частини. Тематичний і тонально-гармонічний план простого періоду. Поняття квадратності. Складання схеми.

Різноманіття видів періоду. Класифікація періодів за різними ознаками:

по тонально-гармонійному (замкнутий – незамкнутий, однотоновий – модулюючий); по тематизму (повторної і неповторної будови); по кількості речень (з одного, двох, трьох речень; складний і повторений період); щодо масштабного співвідношення частин (квадратний і неквадратний; органічна та неорганічна неквадратність).

Універсальність структури періоду. Порівняння періоду як частини більш великого цілого і як форми самостійного твору.

Проста двочастинна форма та її різновиди: репризна і безрепризна. Повторення частин у простій двочастинній формі. Складний період і проста двочастинна форма. Область застосування простих форм. Куплетна форма найбільш розповсюджена серед джазових стандартів. Різновиди куплетної форми.

ТЕМА: Проста тричастинна форма.

Проста тричастинна форма; її різновиди: однотошна (з розвиваючою серединою); двотошна (з контрастною серединою); трьохтошна (без репризи).

Повторення частин у простих формах; утворення трьох-п'яти-частинної і подвійної трьохчастинної форм.

Види реприз в простих формах: статична (точна), варійована, динамізована. Розширена і скорочена репризи.

Вступ і кода в простих формах.

ТЕМА: Складна тричастинна форма.

Поняття складної форми. Відмінність складної форми від простої. Принципове різноманіття складних форм. Формування складної тричастинної форми в рамках барокової сюїти.

Види складної тричастинної форми: із середньою частиною типу тріо і типу епізоду. Жанрові ознаки, що відповідають цим видам. Характеристика частин форми. Вступ і кода.

Повторення частин у складній тричастинній формі. Повторення виписане і позначене. Знаки для позначення повторень. Складна трьох-п'яти-частинна і подвійна тричастинна форми. Види репризи у складній тричастинній формі.

Форма, проміжна між простою і складною тричастинною.

ТЕМА: Складна двочастинна форма.

Визначення складної двочастинної форми, специфіка її композиції. Вокальна (опера) музика як основна область застосування даної форми. Складна двочастинна форма в інструментальній музиці.

ТЕМА: Форма рондо.

Роз'яснення терміна «рондо»; його немuzичне і специфічне значення. Рондо як жанр, форма, принцип формоутворення. Типологія форми рондо в працях зарубіжних і вітчизняних музикознавців.

Визначення форми, її схема, основні формотворчі ознаки. Назви частин.

Історичні етапи розвитку форми.

1. Рондо французьких клавесинистів. Особливості творчості клавесинистів: камерність і програмність. Просте рондо – основна форма їх п'єс. Головні ознаки цієї форми: відсутність

значного тематичного та тонального контрасту між розділами, простота (не складніше періоду), принципова необмеженість кількості частин.

2. Рондо віденських класиків - значний етап у розвитку форми. Посилення контрасту між частинами, збільшення їх масштабів, ускладнення форми. В цілому – тенденція до лаконічності, лапідарності, завершеності. У нормі – П'ятичастинне рондо з кодою. Характеристика частин, тональний план.

3. Рондо в другій половині XIX–XX ст.

Посилення самостійності частин форми. Можливість скорочення та пропуску розділів.

Поняття «рондоподібність» і «рефрен». Форми з рефреном (приспівом).

ТЕМА: Варіаційна форма.

Варіаційність як метод розвитку. Тема з варіаціями: визначення форми, її походження.

Основні історичні типи.

1. Варіації на незмінний бас (basso ostinato). Тип фактури, характерний для застосування цієї форми, – змішаний, з поліфонічною основою. Стабільний елемент форми – одноголосна тема-формула. Її характеристика. Мобільні, змінювані елементи форми – фактура, гармонія, мелодія та ін. Принцип наскрізного розвитку у формі. Жанри чакони і пасакалії.

2. Класичні (орнаментальні, строгі) варіації. Тип фактури – гомофонно-гармонічний. Тема, що лежить в основі цих варіацій, має форму періоду або одну з простих (частіше двочастинну). Вимоги до теми – простота фактури і тематична рельєфність, яскравість. Традиція створення варіацій такого типу на відомі (чужі) теми. Стабільні та мобільні елементи форми. Число варіацій. Внутрішня логіка циклу. Створення форми другого порядку.

3. Варіації на незмінну мелодію. Роз'яснення терміна «глінкінські» оркестрові варіації. Стабільні та мобільні елементи форми. Залежність типу варіювання від характеру і походження теми.

4. Вільні і характерні варіації. Романтичний варіаційний цикл. Характерні і жанрові варіації. Варіації змішаного типу. Введення поняття «монотематизм».

5. Подвійні і багатотемні варіації. Два принципи будови подвійних варіацій – за західноєвропейським і за російським зразком. Створення форми другого порядку в останньому випадку. Варіації на кілька тем.

ТЕМА: Сонатна форма.

Становлення сонатної форми – важливий етап в історії музичного мистецтва. Музична і немусична підготовка сонатної форми. Спорідненість зрілої сонатної форми з деякими положеннями класичної філософії, риторики, явищами літератури. Композиційне різноманіття сонатної форми, рухливість її схематичних рамок.

Виділення головних ознак форми; визначення сонатної форми. Частини сонатної форми і їх будова.

Різновиди сонатної форми: без розробки; з епізодом замість розробки; з неповною репризою; із дзеркальною репризою; в жанрі концерту для сольного інструмента з оркестром.

ТЕМА: Рондо-соната.

Визначення форми; її спільність і відмінності від сонатної форми і форми рондо. Специфіка застосування форми. Жанрові уподобання.

Два види рондо-сонати: з розробкою і з центральним епізодом. Характеристика частин форми. Можливості зміни класичної схеми: скорочення і пропуск розділів, введення додаткових епізодів і зв'язок між основними частинами, вільний тональний план та ін.

ТЕМА: Циклічні форми.

Визначення циклічних форм, їх загальна характеристика. Основні види циклічної форми – сюїта і сонатно-симфонічний цикл.

Сюїта і її історичні різновиди: старовинна і нова.

Обов'язкові і вставні танці старовинної сюїти. Особливості фактури обов'язкових танців. Старовинна двочастинна форма – один з історичних витоків сонатної форми.

Кристалізація складної тричастинної і класичної варіаційної форми у рамках старовинної сюїти.

Нова сюїта. Можливість жанрового різноманіття частин. Обов'язковість програми.

Проблема єдності сюїтного циклу.

Сонатно-симфонічний цикл, його спорідненість з сюїтою і суттєві відмінності від останньої. Історичні перетворення сонатно-симфонічного циклу. Єдність його частин.

Деякі інші види циклічної форми.

ТЕМА: Змішані форми романтичної музики XIX ст.

Спільні риси романтичного мистецтва, що вплинули на оновлення музичної форми. Зв'язки між різними структурами, можливість їх взаємопроникнення.

Індивідуальність форми в конкретному творі.

Змішані форми, використані найбільш часто.

МУЗИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

ТЕМА: Аналіз у ракурсі музичної інтерпретації.

Поняття «музичний аналіз» і «музична інтерпретація» прийнято розглядати як такі, що, хоча й кореспондуються між собою, але все ж таки не є тотожними. Водночас їх поєднує спільний об'єкт творчого осягнення – музичний твір. Найбільш цілеспрямовано осягнення музичного твору як певного художнього цілого передбачає цілісний аналіз. Вищою метою цілісного аналізу є дослідження музичного твору як суспільно-ідеологічного явища у всій повноті його історичних зв'язків, за думкою В.Бобровського. Музичний твір як суспільний феномен стає таким лише у комунікативній формі, тобто у звучанні. Аналізуючи музичний твір, ми спираємося на його виконавське відчуття.

Мета музичної інтерпретації – розкрити виражальні можливості музичного твору. Досягнення цієї мети в крупному плані передбачає два етапи творчої діяльності інтерпретатора: 1) розуміння музичного твору; 2) створення його інтерпретаційної версії. Музичному твору властива якість, яку можна означити терміном «рухомий інваріант». Інваріантність полягає в тому, що при різних сприйняттях (у тому числі – в історичному розвитку) музичний твір лишається самим собою й не набуває значення «іншого» чи зовсім «нового» твору. Рухомість полягає в пристосуванні твору до нової ситуації – соціальної, історичної, комунікативної, музично-естетичної. Унаслідок узагальнення різних музичних інтонаційних потоків, які презентують на даний час виражальний потенціал музичного твору, одержуємо феномен музичного твору – принципу. Вважаємо, що твір-принцип і є головним об'єктом музичної інтерпретації. На його основі формується виконавська версія, що постає як музичний твір – даність.

Відповідно до характеру інтерпретаційних версій у музичній інтерпретації виділяються: слухацький, редакторський, виконавський, композиторський та музикознавчий різновиди.

ТЕМА: Інтонаційна природа музики.

Поняттям «музичне мислення» охоплюються будь-які прояви музично-творчої діяльності – композиторів, виконавців, інших музикантів-інтерпретаторів, а також слухачів, які творчо й активно сприймають музику. У розумінні музичного мислення сформувалися два істотно різні підходи. Перший підхід можна охарактеризувати як мислення про музику. З боку інтерпретатора така позиція передбачає критичну оцінку музики як би «з боку», спираючись в основному на ресурси вербальної мови. Другий підхід можна визначити як мислення музичними значеннями або, інакше – мислення музикою. В музичному інтерпретуванні ми спираємося на організоване інтелектом мислення музикою. Інтонаційність як спосіб самовираження і комунікації займає дуже велике місце в житті людини. Інтонацією, з якою ми вимовляємо слово або сполучення слів, так само як і інтонацією музичною, в першу чергу реалізуються комунікативна та естетична функції.

Інтонаційною є поза-понятійна система спілкування індивіда з миром, яка інформує в моторній тілесно-характеристичній (оптичній або акустичній) формі про його ситуативний емоційно-психологічний статус. Втілення художньо-естетичної інтонаційності ми спостерігаємо

в музиці та інших процесуальних мистецтвах. Взаємодія акустичної та оптичної форм інтонації простежується і в сфері музичної інтонаційності. Композитор, створюючи музику, моделює виконавський процес. Він або реально виконує створену в даний момент музику, або подумки представляє її виконання в контакті з відповідними м'язовими ігровими рухами.

ТЕМА: Текст музичного твору.

Під текстом музичного твору розуміється здатне до відтворення в нових формах джерело інформації, яким представлена його унікальність в системі художньої творчості. В музичному сприйнятті взаємодіють три форми представництва музичного твору. Це, відповідно, нотний запис, слухові подання даної музики і, нарешті, її втілення в звучанні. Ці форми набувають значення тексту в тому випадку, якщо сприймаються як джерело для створення нової або оновленої (наприклад, художньо більш повноцінної) форми представництва музичного твору. Нотний запис відноситься до групи текстів-кодів. Він не є власне музикою і для того щоб стати музичним звучанням, вимагає розкодування. Нотний запис музичного твору буває трьох видів: факсиміле, уртекст і нотно-текстова редакція.

Слухові уявлення музичного твору відносяться до групи живих текстів. Засобом фіксації унікальної музичної програми твору тут є музична пам'ять. Музичне звучання (в аудіо або аудіовізуальній формі) виступає в якості тексту музичного твору, якщо воно стає об'єктом для інтерпретаційної оцінки. Для слухача дана форма і є власне музикою. Дана форма відноситься до групи музичних текстів. Розрізняються музичні тексти у вигляді «живого виконання» музики і у вигляді запису версії, яка була виконана «наживо».

ТЕМА: Музичний твір як феномен художньої цілісності.

Після написання нотами музичний твір відділяється від наступної авторської участі і стає відносно самостійним музично-інтонаційним утворенням. Відповідно до цього у феномені музичного твору-цілого виділяються дві різні форми його існування: «твір композитора» і «твір виконавця». Складність при визначенні феномена музичного твору полягає в охопленні всіх його параметрів. Найбільш надійний і діючий механізм для розкриття виразного потенціалу музичного твору полягає у взаємодії всіх трьох різновидів тексту музичного твору. Взаємодію еталонних слухових уявлень і втілену в звучання виконавську версію музичного твору можна порівняти з парою понять: твір-принцип і твір-даність, що взаємодіють і взаємно збагачуються. Їх взаємодія забезпечує як адекватність музичного твору, так і можливість розвиненої «біографії» його інтерпретацій. Тут є два різних прояви одного і того ж феномена – художньої цілісності музичного твору. Формування в слухових уявленнях інтерпретатора феномена твору-принципу є істотною, і, більше того, необхідною умовою для створення повноцінної інтерпретаційної версії. Умовне ототожнення себе з іншим автором (будь то композитор, виконавець або музикознавець-дослідник) видається важливим в мистецтві інтерпретування. Воно дозволяє природніше підключитися до чужого току руху музичної або музикознавчої думки і подолати можливе в силу несподіванки сенсу або інших причин її неприйняття. Фактори художньої цілісності музичного твору умовно розподіляються на задані самим композитором і такі, які додатково включаються творчими зусиллями виконавця. Грань між композиторськими і власне виконавськими прийомами часто стає мало помітною або зовсім нівелюється.

Одним з факторів, якими скріплюється в єдине ціле музично-інтонаційна концепція, є обраний композитором для даного твору провідний жанровий принцип.

ТЕМА: Розуміння художнього твору.

В музичній інтерпретації виділяються дві найбільш вагомні складові: а) розуміння музичного твору; б) формування його інтерпретаційної версії. На підставі отриманих з нотного тексту музичних значень музикант-інтерпретатор прагне їх домислити, збагатити власними творчими зусиллями художній світ музичного твору. Розуміння музичного твору є підставою для формування його «інтерпретаційної версії». У розумінні музичного твору взаємодіють два напрямки руху думки: інтонаційно-репродуктивна (збирання інформації про твір з різних зовнішніх джерел) і інтонаційно-продуктивна (власний інтонаційний пошук і оновлення музичного твору).

Принцип первинності в музичній інтерпретації – для досягнення творчо ефективного результату інтерпретатор повинен пройти частину шляху, пройденого раніше композитором даного твору. Виділяється також ефект со-виконання, яке характеризується мисленням за рахунок співучасті в акті музичної творчості іншого виконавця, аж до співпереживання моторно-рухової енергетики його виконанню. В інтерпретуванні музичного твору доцільно розрізняти дві позиції: розуміння власне тексту музичного твору і розуміння контекстуальних обставин, що вплинули на формування цього тексту (попереднє розуміння). Кожен наступний крок у розумінні музичного твору відбувається в смисловій аурі попередніх версій твору, а також стилю, жанру, типу композиції та інших закономірностей. Музичне інтерпретування стає процесом багатоступінчатим і відкритим для поповнення новими змістовними нюансами.

ТЕМА: Задум і музична ідея твору.

Музичний задум - це попередній план побудови та провідних смислових орієнтирів майбутнього твору. Задача моделювання інтерпретатором просування композиторської думки, поділяється на два етапи: формування тексту музичного твору і смислове наповнення, збагачення цього тексту.

Один з початкових етапів музично-творчої діяльності композитора позначається як «композиторський задум», іноді як «інтонаційна ідея», «протоінтонація», предтекст. На відміну від цього первинного композиторського імпульсу, інтерпретатор музичного твору з самого початку має справу не з «інтонаційною ідеєю», а з закінченим творчим продуктом. У нього формується позиція щодо розуміння твору композитора як «речі», яку потрібно не тільки реалізувати в звучанні, а й у певному сенсі «доопрацювати». Відповідно до можливостей (з боку інтерпретатора) умовної реконструкції задуму «твору композитора» і «твору виконавця» виділяються три різновиди: реальний, умовно реальний і гіпотетичний музичний задум композитора.

Для музиканта-інтерпретатора (включаючи творчість виконавця) вибір відповідного різновиду музичної ідеї залежить від мети і характеру його творчих намірів. З практичної точки зору доцільно виділяти два різновиди музичної ідеї: композиційну і семантичну.

Подальша робота з музичним задумом і музичною ідеєю полягає в їх музичній конкретизації і розвитку в напрямку або остаточного творення музичного твору, або ж його творчого відтворення музикантом-інтерпретатором.

ТЕМА: Жанрові основи музичної творчості.

Першорядними для музиканта факторами музичної творчості є жанр і стиль. Музичний жанр є явищем над особистісного характеру.

Безпосередніми учасниками всередині-жанрової комунікації є творчі постаті композитора музичного твору, його інтерпретатора-виконавця, а також слухачі, яким адресовано дане музичне повідомлення.

В дитинстві у більшості людей формуються стійкі, хоча і не завжди усвідомлені уявлення про побутові музичні жанри. Створюючи або інтерпретуючи музичний твір музикант спирається на ту музично-жанрову модель, яка живе в його уявленнях. Ця модель сформувалася попередньо, це жанровий код – стійкі слухові уявлення музичного жанру. Розрізняють первинні і вторинні жанри. Розгалужену жанрову класифікацію пропонує С. Шип.

Інтерпретуючи жанрову основу музичного твору, ми подумки відтворюємо деякий смисловий генетичний код, яким імовірно керувалася композиторська думка.

Основні або додаткові жанрові ознаки бувають виражені або тільки «натяком», в розосередженій формі або, навпаки, концентруються в жанрових знаках. Так формується найчастіше дуже розгалужена внутрішня жанрова система музичного твору.

ТЕМА: Стиль музичної творчості.

Під стилем музичної творчості розуміється специфічність музичного мислення, яка виражається відповідною системою музично-мовних ресурсів твору, інтерпретування та виконання музичного твору. Оскільки музичним творцем і «носієм» музичного мислення є творчий індивідуум, мається на увазі індивідуальний музичний стиль.

У стильовій піраміді, в основі лежать національний та історичний музичні стилі, щаблем вище – стилі творчого напряму і художньої школи, ще вище – індивідуальний музичний стиль і, нарешті, на самому верху – стиль конкретного музичного твору.

Активно використовується шлях осягнення індивідуального музичного стилю «зі сторони» при аналізі музичної форми твору. Відбувається цілеспрямоване моделювання думкою інтерпретатора творчого мислення композитора, але на основі особистісного творчого самовідчуття і самовираження. Інтерпретатор включається у відповідну стильову ауру невласної музики не втрачаючи свого «творчого обличчя». Тут в стильовій піраміді відбувається рух пізнавальної думки «зверху вниз», від одиничного до загального: від музичного стилю даного твору – через n-ну кількість інших творів – до стильових узагальнень на рівні стилю композитора, представленої їм школи, творчого напряму і далі - до особливостей історичного та національного стилів. У процесі інтерпретаторського «присвоєння» створеної композитором музики особливу роль можуть зіграти слухові уявлення творчого методу, напрямки, школи, до яких належить композитор. Але безпосереднім «перекидним містком», за яким інтерпретатор рухається до стильової ідейної суті твору, стають збірні слухові уявлення стилю даного композитора.

Коллективні слухові уявлення стилю композитора формуються за умови досить частого виконання його творів, і смакового прилучення масовим слухачем його стилю. Талановитий музикант-інтерпретатор також відчуває і як би вбирає в себе цю ауру природно сформованого колективного музичного тезаурусу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА СТРУКТУРА ОЦІНКИ фахового вступного випробування на здобуття ОС «Магістр»

Фахове вступне випробування при вступі на освітній ступінь «Магістр» проводиться у формі тестування і повинно виявити здатність абітурієнта диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання з професійно-орієнтованих дисциплін, ефективно та лаконічно за часом обирати правильні варіанти відповіді. Оцінювання здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів. Мінімальний прохідний бал вступного випробування з фаху 124 бали.

Кожне екзаменаційне завдання містить 50 тестових питань, кількість варіантів відповідей до кожного питання, складає 4. Кожний правильно обраний варіант відповіді на тестове завдання оцінюється у 2 бали.

Кількість балів	Характеристика відповідей
200-188	отримує абітурієнт, який під час тестування виявив ґрунтовні знання з дисциплін та дав 88% - 100% вірних відповідей (44-50).
187-172	отримує абітурієнт, який під час відповідей на теоретичні питання та виконання практичних завдань виявив достатні знання з дисциплін та дав 72% - 87% вірних відповідей (36-43).
171-156	отримує абітурієнт, який під час відповідей на теоретичні питання та виконання практичних завдань виявив знання з дисциплін та дав 56% - 71% вірних відповідей (28-35).
155-140	отримує абітурієнт, який під час відповідей на теоретичні питання та виконання практичних завдань виявив часткові знання з дисциплін та дав 40% - 55% вірних відповідей (20-27).
139-124	отримує абітурієнт, який під час відповідей на теоретичні питання та виконання практичних завдань виявив знання окремих положень з дисциплін та дав 24% - 39% вірних відповідей (12-19).
100-123	отримує абітурієнт, який під час відповідей на теоретичні питання та виконання практичних завдань не виявив часткові знання з дисциплін та дав 0% - 23% вірних відповідей (1-11).

ЛІТЕРАТУРА

Історія української музики

1. Белікова В. В. Історія української музики : навч. посіб. для студ. ф-тів мистецтв вищ. навч. закл. Кривий Ріг : Видавн. дім, 2011. 467 с.
2. Історія української музики. Т. 1. Від найдавніших часів до середини XIX ст. Відп. ред. М.М. Гордійчук. Київ, 1989.
3. Історія української музики. Т. 2. Друга половина XIX ст. Відп. ред. Т.П. Булат. Київ, 1989.
4. Історія української музики. Т. 3. Кінець XIX – початок XX ст. Відп. ред. М.М. Гордійчук. Київ, 1990.
5. Історія української музики. Т. 4. 1917 – 1941. Відп. ред. Л.О. Пархоменко. Київ, 1992.
6. Кияновська Л. Українська музична культура : навч. посіб. для вищ. навч. закладів культури і мистецтв. Київ : ДМЦНЗКМ, 2002. 160 с.
7. Корній Л. Історія української музичної культури від давнини до початку XX століття: Монографія. Київ, 2018. 364 с.
8. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури : підручник. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2011. 736 с. URL: https://spadok.org.ua/books/kornii_lp_siuta_bo_istoriia_ukrayinskoyi_muzichnoyi_kulturi.pdf
9. Шульгіна В.Д. Нариси з історії української музичної культури: Монографія. Київ: ДАКККіМ, 2006. 108 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/shulgina-v.-narysy-z-istoriyiyi-ukrayinskoyi-muzychnoyi-kultury.pdf>

Історія зарубіжної музики

1. Абрамович С., Чікарькова М. Світова та українська культура : навчальн. посібн. Львів : Світ, 2004. 344 с.
2. Бедакова С. В. Історія зарубіжної музики (кінець XVI – XIX століття): Навчальний посібник. Миколаїв. 2018, 306 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/byedakova-s.-v.-2018-istoriya-zarubizhnoyi-muzyky-kinecz-hvi-%E2%80%93-hih-stolittya.pdf>
3. Бодак Я. Історія західноєвропейської музики від найдавніших часів до XVII століття: Навчальний посібник. Дрогобич : Коло, 2017. 280 с.
4. Дідич Г.С. Історія західноєвропейської музики. Ч. I. Кіровоград, 2005. 226 с.
5. Епохи історії музики в окремих викладах: В 2 ч. Пер. з нім. та ред. - упор. Є. Семенов. Ч. 1. Арс-антика, Арс-нова, Гуманізм. Ренесанс. Одеса: «Будівельник», 2003. 188 с.
6. Зав'ялова О. Історія західноєвропейської музики: навчальний посібник. Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А.Макаренка, 2003.
7. Історія зарубіжної музики: методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів. Укладач С. В. Олійник. Житомир: вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2021. 50 с.
8. Каплієнко-Люк Ю.В. Історія світової музики : навчальний посібник. Чернівці : Місто, 2015. 240 с.
9. Кашкадамова Н. Історія фортепіанного мистецтва XIX сторіччя : підручник. Тернопіль : АСТОН, 2006. 608 с.
10. Медриш І. Світова музична література: підручник. Вип. 2. Чернівці : Місто, 2020. 448 с.

Сучасна музика

1. Антоненко М.М. Православна духовна музика в системі української культури кінця XX – початку XXI століття. *Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури (мистецтвознавство)*. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Міністерство освіти і науки України. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Міністерство культури та інформаційної політики України. Київ, 2020, 269 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Antonenko_Marharyta/Pravoslavna_dukhovna_muzyka_v_systemi_ukrainskoi_kultury_kintsia_KhKh_pochatku_KhKhI_stolittia.pdf
2. Довгаленко Н. Українська сучасна музика. Портрети і ландшафти. Одеса: Друк-Південь. 2015. 236 с.

3. Дорофеєва, В. Ю. Теоретичні аспекти сучасної української музики: монографія. Київ: Ліра-К, 2017. 188 с.
4. Злотник О.Й. Комунікативний простір музичного мистецтва України кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури»*. НАКККіМ, Міністерство культури України. Київ, 2019. 254 с. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2289/Zlotnyk-dissert.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Матвеева О.В. Сучасне музичне мистецтво: навч. посібник. Бердянськ, 2015. 312 с.
6. Павлишин С. С. Музика двадцятого століття : навч. посібник. Львів, 2005. 232 с.
7. Фількевич Г. М. Всесвітня історія музики : навч. посібник. Київ, 2006. 351 с.
8. Чернова І.В. Історія зарубіжної музики: Американські композитори ХХ століття: Навч. посібник. Львів. 2010. 128 с.
9. Чернова І.В., Горман О.П. Зарубіжна музика: історія, стилі, напрями : навчальний посібник. Львів : НАСВ, 2016. 246 с.

Музична психологія та педагогіка

1. Волкова Н.П. Педагогіка: навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Київ : «Академвидав», 2007. 605 с.
2. Драганчук В. М. Музична психологія і терапія : навч. посіб. для студ. спец. «Музичне мистецтво». Передм. Л. Кияновської; Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2016. 230 с.
3. Завалко К. В. Музична педагогіка: інноваційно-психологічний аспект: навч.-метод. посіб. Київ : ЦУЛ, 2020. 181 с.
4. Михайличенко О. Основи загальної та музичної педагогіки: історія та теорія: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Суми, 2009. 143 с.
5. Науменко С.І. Основи вікової музичної психології. К., 1995.
6. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навчальний посібник. Київ, 2006. 187 с.
7. Шульгіна В.Д. Українська музична педагогіка (Перевидання з оновленням тексту): Підручник. Київ: ДАКККіМ, 2008. 262 с.

Гармонія та аналіз музичних творів

1. Вознюк П.Т., Поляковська С.П. Гармонія: навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге. Вінниця, 2019. 144 с.
2. Іванов О.К. Гармонія: Теорія. Практика. Методика: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. Київ : КНУКіМ, 2018. 224 с.
3. Лемішко М.М. Гармонія. Частина 1. Діатоніка: навчальний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв. Вінниця: Нова книга, 2010. 224 с.
4. Лемішко М.М., Завісько Н.З. Гармонія. Частина 2. Хроматика: навчальний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв. Вінниця: Нова книга, 2016. 216 с.
5. Макуцька Н.К., Сенік О.Д. Про помилки реальні та уявні: практичний довідник з гармонії. Київ, 2019. 23 с.
6. Серганюк Л. Методика аналізу хорових творів: навчально-методичний посібник для викладачів і студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Прикарп. нац. університет ім. В. Стефаника, 2015. 191 с.
7. Сюта Б. О. Деякі особливості позамузичних чинників організації художньої цілістості в сучасній музиці. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. Науковий журнал. №1 (10). 2011. С. 17-30.
8. Тормахова В.М. Еволюція куплетної форми в рок- та поп-музиці. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2020. № 3. С. 226 - 230.
9. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів: Музичні форми. Ч. І. Тернопіль: Знання, 1999.

Музична інтерпретація

1. Москаленко В.Г. Лекції з музичної інтерпретації. URL: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/V.-Moskalenko-Lektsiyi-z-muzichnoyi-interpretatsiyi-Navchalnij-posibnik.pdf>

2. Пясковський І.Б. Інтерпретаційні механізми в імітаційній поліфонії. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. Науковий журнал. №1 (10). 2011. С. 31-39.
3. Тормахова В. До питання інтерпретації в рок-музиці. *Вісник НАКККІМ: наук. журнал*. Київ: Міленіум, 2017. №3. С. 124 - 128.
4. Тормахова В. Особливості інтерпретації в джазі. *Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. праць*. Вип.31. Київ: Міленіум, 2017. С. 57 - 63.
5. Тормахова В. Особливості інтерпретації в поп-музиці. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: мистецтвознавство*. Тернопіль. 2017. №1. С.32 - 36.